

מדינת ישראל

ע"י פרקליטות המדינה

משרד המשפטים, ירושלים

טל. : 073-3925664 פקס. : 02-6468030

המערערת

נ ג ד

יוסף אגבריה

יליד 1966 ת"ז [REDACTED]

ע"י עו"ד חיים יצחקי ו/או יגאל דותן

רח' יבנה 30, תל אביב

טל' 050-7263267 פקס' 03-5280050

המשיב

הודעת ערעור

מוגש בזאת ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט מוחמד עלי) מיום 2.6.26, בת"פ 45720-01-22 במסגרתו זוכה המשיב מהעבירה שיוחסה לו : סיוע לסחיטה באיומים שהביאה לכדי מעשה, עבירה לפי סעיף 428 סיפא בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין (להלן : "החוק").

... העתק הכרעת הדין מצורף ומסומן "א".

תיק זה חושף במלוא הכיעור את תופעת הסחיטה, אשר מזמן פשטה לממדים מדאיגים והפכה ל"מכת מדינה" המכרסמת בכל חלקה טובה ופוגעת קשות בסדר הציבורי. הפעם, אזרחים שזכו בקרקעות במכרזים מטעם המדינה, אולצו לוותר על זכיותם במכרז או לשלם "פיצוי" - דמי סחיטה, למשפחת חרירי ולאנשי שלומם, שאין להם כל זכות חוקית בקרקע. במקרה שלפנינו, אזרח מן השורה, עורך דין שזכה כדת וכדין בקרקעות במכרז ציבורי, אולץ לשלם סכומי עתק במזומן, למשפחת חרירי, כדי שיאפשרו לו להמשיך ולממש את זכיותו במכרז. הבסיס לחישוב דמי הסחיטה במקרה זה, בוצע על ידי המשיב – שמאי מקרקעין, אשר ניסח גם את חוזה הסחיטה.

רשויות אכיפת החוק, ובית המשפט, הכריזו מזמן כי יצאו למלחמה נגד תופעה בזויה זו, שאין מקומה בחברה מתוקנת. מלחמה זו מחייבת לעקור אותה מהשורש, לעקור ולכרות כל ענף ולייבש כל מקור אשר מזין אותה. מכאן, מתחייב כי עלינו למצות את הדין גם עם כל מי שתורם למערך הסחיטה, מכל טעם שהוא. אותו פחד שאוחז בכל, אשר מביא את הנסחטים להיכנע לאיומים, ולשלם לסוחטים סכומי עתק – מניא אותם גם מלשתף פעולה עם הרשויות, להתלונן ולהעיד נגד מי שפגעו בהם, ומקשה על מלחמה זו עשרות מונים. כל אלה מחייבים להגביר את מאמצי האכיפה, ולפעול ללא לאות כדי להילחם בכל אחת מן החוליות בשרשרת אשר מסייעות לתופעה זו להמשיך ולפגוע בציבור.

כידוע, המדינה ממעטת לערער הכרעות דין מזכות, וערעורים שכאלה מוגשים במקרים בודדים מדי שנה. במקרה זה, הקביעות העובדתיות שקבע בית המשפט קמא - חייבו את הרשעתו של המשיב בעבירה שיוחסה לו. בית המשפט קמא טעה באופן בולט, הן במסקנה שהסיק על בסיס הקביעות העובדתיות שקבע, והן ביישום הדין. באופן יוצא דופן, אין לפנינו ולו ממצא מהימנות אחד בהכרעת הדין, שכן לא היה צורך בכך בשים לב ליריעת המחלוקת שהייתה משפטית בעיקרה. משכך, זהו מקרה מובהק שבו אין לערכאה הדיונית כל יתרון על פני ערכאת הערעור, ומסוג העניינים אשר נקבע כי ערכאת הערעור רשאית להתערב בהם – וראוי שתעשה כן במקרה זה.

א. לוז הערעור

1. הפרשה שלפנינו עוסקת בסחיטה באיומים שנעשתה על ידי ומטעם בני משפחת חרירי, כלפי אזרחים שזכו כדת וכדין בקרקעות בעיר טייבה, במסגרת מכרזי רשות מקרקעי ישראל (להלן: "רמ"י" ו"הזוכים"). זאת, על מנת להניעם לוותר על זכויותם בקרקעות, או לשלם למשפחת חרירי או מי מטעמה, "פיצוי כספי" – שהינם בפועל דמי סחיטה, בגין הזכייה והשימוש בקרקעות.
2. המדובר בקרקעות שאין ולא הייתה למשפחת חרירי כל זכות חוקית בהן, אף שהחזיקו בהן בעבר ומכרו אותן לאנשים מטעמים (להלן: "הרוכשים" או "המחזיקים"). הגם שבני משפחת חרירי היו מודעים לגמרי למצב החוקי והמשפטי, הם סחטו באיומים את הזוכים בקרקעות במכרז, על מנת להותיר את השליטה בכל הקרקעות אצלם או אצל הרוכשים, מקורביהם, או לכל הפחות כדי להבטיח שלא ייצאו מכך בהפסד כספי.
3. למשיב, שמאי מקרקעין במקצועו, אשר היה מודע באופן מלא להיסטוריית הקרקעות ולמצב החוקי, שכן ליווה את פרשת הקרקעות מימים ימימה, וביצע בעבר שומות של הקרקעות עבור עיריית טייבה - יוחס בכתב האישום סיוע למשפחת חרירי בסחיטתו של אחד הזוכים.

4. לנסחט, עורך דין במקצועו אשר ניגש וזכה במכרז כדת וכדין (להלן: "הנסחט" או "הזוכה"), הובהר על ידי מי שפעלו מטעם משפחת חרירי והרוכשים (להלן: "הסוחטים"), כי עומדות בפניו שלוש דרכי פעולה: לוותר על הזכייה במכרז (ולהפסיד הפקדה כספית בסכום נכבד ששילם, וכן את הקרקעות); למכור למשפחת חרירי את הקרקעות במחיר בו קנה אותן במכרז (ולהפסיד את הקרקעות); או לשלם לסוחטים "פיצוי" בשיעור ההפרש שבין שווי השוק של הקרקעות בהן זכה, לבין התמורה ששילם בעבורן במכרז בניכוי הוצאות הזוכה במכרז (להלן: "ההפרש", או "דמי הסחיטה"). יובהר כבר כעת: המדובר בסכום "פיצוי" אשר נקבע באופן שרירותי, וללא כל בסיס לגיטימי. הסוחטים פנו למשיב, על מנת שיערוך שיערוכי שווי של הקרקעות, כבסיס לחישוב דמי הסחיטה שדרשו מהזוכים.

5. אין חולק, כי המשיב ערך לבקשת הסוחטים מסמך חוזי, בו ציין את החישוב שערך של ההפרש, המסתכם ב- 2,577,842 ₪, וכן ציין במסמך, את התחייבותו הכתובה של הנסחט לתשלום סכום זה – כתנאי לכך שמשפחת חרירי תאפשר לו להמשיך בהליך המכרז והזכייה במכרזים (להלן: "המסמך", אשר כונה בהכרעת הדין: "התחשיב"). מסמך זה, על פניו, נועד להציג מצג של תשלום מוסכם של סכום, אשר חושב כאמור, ללא כל יסוד בדין.

6. כפי שנקבע בהכרעת הדין, במסגרת הפניות של הסוחטים מטעם משפחת חרירי לנסחט, הם הציגו בפניו את המסמך, ולבסוף זה מסר לידיהם שקיות עם סכומי כסף מזומן בסכום שאינו ידוע במדויק. בגין האמור, הורשעו שניים מבני משפחת חרירי, ושני אנשים נוספים שפעלו מטעמם, בסחיטה באיומים שהביאה את הנסחט לכדי מעשה.

7. בית המשפט קמא קבע כי במקרה זה מתקיים היסוד העובדתי של העבירה: המעשה שעשה המשיב – עריכת המסמך והחישוב הכלול בו, נושא סגולה של סיוע לביצוע עבירת הסחיטה. ביחס ליסוד הנפשי נקבע, כי התקיימה אצל המשיב מודעות או לפחות חשד העולה כדי עצימת עיניים, לטיב ההתנהגות המסייעת, וכן לנסיבות: לכך שהסוחטים מטעם משפחת חרירי, עלולים לדרוש זכות שלא מגיעה להם כדין וזה ייעשה תוך איומים. לצד זאת נקבע, כי לא הייתה למשיב מטרה לסייע למשפחת חרירי, וכי גם החלת הלכת הצפיות אינה מביאה למסקנה בדבר קיומה של מטרה זו, שכן המשיב לא ידע שהמסמך ישמש בוודאות לסחיטת הזוכה, או לא ידע בוודאות קרובה כי המסמך יסייע לסחיטה, הגם שחשד שהמסמך עלול להוות תרומה מסייעת לדרישה הסחטנית.

8. המערערת תטען, כי מכלול הממצאים העובדתיים שנקבעו, והקביעה הברורה בדבר התקיימותם של יתר רכיבי העבירה, אינו מותיר כל ספק בדבר מטרתו של המשיב לסייע לסוחטים. מטרת המשיב נלמדת מדבריו – מעדותו ואמרותיו בחקירה, במסגרתם תאר את מודעותו המלאה למכלול הנתונים שתוארו לעיל ואת הלך רוחו, וכן מהמעשים שהודה בהם בפה מלא, עובר לעריכת המסמך, המעידים על מעורבות פעילה ומפוכחת במערך הסחיטה.

9. המערערת תוסיף ותטען, כי בהכרעה שלפנינו נפלה גם טעות משפטית ברורה; הלכת הצפיות, אשר ספק רב אם נדרשה במקרה זה, יושמה באופן שגוי, ובית המשפט קמא הציב דרישה מחמירה יתר על המידה, אשר בפועל מעלה את המסייע לדרגת מבצע בצוותא, המודע באופן מלא לכל פרטי התוכנית העבריינית, ואשר ביצע פעולה אפקטיבית שתרמה בפועל לעבירה.

10. יובהר, כי קביעתו של בית המשפט קמא, אינה מבוססת כלל על ממצאי מהימנות, אשר אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בהן, אלא מקורה בטעות משפטית ברורה, ובעיקר: אינה מתיישבת כהוא זה עם יתר קביעותיו העובדתיות.

עוד יודגש, כי המערערת אינה מבקשת להתערב בקביעות העובדתיות, אלא טוענת כי על בסיס קביעות אלו ממש – נפלה טעות, הן במסקנה אליה הגיע בית המשפט קמא על בסיס אותן עובדות, והן ביישום הדין. המדובר בעניינים אשר ערכאת הערעור רשאית להתערב בהם.

11. המערערת תבקש להזהיר מפני "הנרמול" אשר נודף מיחסו של המשיב למעשיו ולמעשיהם של הסוחטים, ומפני השלמה עם התופעה הנרחבת והמסוכנת של הסחיטה אשר פשטה לכל עבר. אין מנוס מלהזכיר את הידוע: כולם שווים בפני החוק, והזכויות בקרקע נקבעות מכוחו ומכוחו בלבד. פשיטא שאיש אינו מצוי מעל החוק, ואינו רשאי להתעלם ממנו ביודעין ולהחליט כי הוא זכאי לדרוש באיומים את אשר אינו זכאי לו. ובאשר לשאר הציבור, וודאי אנשי מקצוע המוסמכים על ידי המדינה: אל להם להשלים לרגע עם רוע הגזירה, ואל להם לתרום במאומה לתופעה פסולה זו. עליהם להיות מודעים לכך שאם יעשו כן, הם בסיכון להעמדה לדין בגין מעשיהם. מלחמת החורמה עליה הכריזו זה מכבר רשויות החוק, על תופעת האלימות ובכללה מופעי הסחיטה באשר הם, בפרט במגזר הערבי – איננה יכולה לפסוח על כל רכיביה וכל חוליה בשרשרת הסחיטה, אשר כולם מזינים אותה ומאפשרים לה לצמוח ולהתרחב ולהוסיף ולפגוע ללא רחם בציבור.

ב. הרקע העובדתי

כתב האישום ועובדות שאינן במחלוקת

1. ביום 20.01.22 הוגש כתב אישום כנגד המשיב ושניים נוספים לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד (ובהמשך הועבר התיק לבית המשפט המחוזי בחיפה), אשר ייחס לו עבירה של סיוע לסחיטה באיומים שהביאה לכדי מעשה, לפי סעיף 428 סיפא בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק").

... העתק כתב האישום מצורף ומסומן נספח "ב".

2. כתב האישום מגולל פרשה אשר ניצניה בסכסוך דמים שסער בעיר טייבה עובר לשנת 1999, בין משפחת עבדאל קדר למשפחת חרירי. ביום 14.8.99 נכרת הסכם סולחה בין שתי המשפחות בתיווכם של נציגי עיריית טייבה, במסגרתו נקבע כי משפחת חרירי תעזוב את מתחם המגורים בו התגוררה בעיר טייבה ובתמורה העירייה תקצה לה מגרשים חלופיים בעיר. מאלק חרירי (להלן: "מאלק") ייצג את משפחת חרירי בהסכם.

3. בהמשך לכך, מכרו בני משפחת חרירי או מטעמה, חלק מהמגרשים שקיבלו מהעירייה, לגורמים שלישיים (להלן: "הרוכשים" או "המחזיקים").

4. ואולם, הסכם הסולחה נערך ללא ידיעה וקבלת הסכמה של נציגי רמ"י, שהינה בעלת הקרקעות על פי דין. לאור כך, בשנת 2003 הוגשו על ידי רמ"י תביעות נגד משפחת חרירי לפינוי וסילוק יד מהקרקעות, ונתבקשו צווי מניעה זמניים להפסקת הבנייה בקרקעות. תביעות רמ"י התקבלו במלואם, וביום 11.8.13 הפכו הצווים לחלוטים. ההליך המשפטי שהתנהל הגיע עד בית המשפט הנכבד (רע"א 3637/13, כב' השופט א' רובינשטיין), אשר ביום 11.08.13 דחה את הבקשה אך האריך את עיכוב ביצוע פסק הדין לצורך הגעה לפשרה מוסכמת בין הצדדים.
5. בשנים לאחר מכן, התנהל משא ומתן בין רמ"י ומשפחת חרירי, אשר יוצגה על ידי מאלק, וזאת בשיתוף נציגי עיריית טייבה. ביום 15.8.18 או בסמוך לכך, גובש מתווה הסדרה, לפיו מתוך כלל הקרקעות, חלק מהמגרשים יוקצו למחזיקים בהם בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו, ויתר המגרשים הפנויים (להלן: "**הקרקעות**" או "**המגרשים**") – יוחזרו לרשות רמ"י כשהם פנויים וריקים לצורך שיווקם במכרזים פומביים, וסוכם כי רמ"י תפעל לשיווקם. בהתאם לכך, במהלך השנים 2018-2020 פרסמה רמ"י חמישה מכרזים לשיווק הקרקעות (להלן: "**המכרזים**").
6. המשיב הוא שמאי מקרקעין במקצועו, אשר עיריית טייבה שכרה את שירותיו לצורך עריכת השומות על הקרקעות במשך ההידברות שנערכה במהלך השנים בין העירייה, רמ"י ומשפחת חרירי. משכך, השתתף המשיב בישיבות שנערכו בנושא, בהן השתתף גם מאלק, והכיר לעומק את הקרקעות והמחלוקת בגינן.
7. חרף מתווה ההסדרה, סירבו בני משפחת חרירי, וביניהם מאלק, לוותר על טענתם לזכות בקרקעות נשוא המכרזים.
8. לאחר פרסום המכרזים, פנו מאלק ומי שפעלו עימו, בהם ויסאם חאג' יחיא (להלן: "**סומא**") – למשיב, אשר על פי הנחייתם, הכין מסמכים להגשת הצעות בשם מקורבי משפחת חרירי למכרזים. עבור שירות זה, שולם למשיב 5000 ₪.
9. במקביל, הוגשו במכרזים הצעות על ידי אזרחים שאינם נמנים על מקורבי משפחת חרירי, וזכו בחלק מהמגרשים.
10. בעקבות כך, קשרו מאלק, סומא ואחרים קשר לסחוט באיומים את הזוכים, תוך שימוש במוניטין השלילי של משפחת חרירי וניצול פחדם של הזוכים, בהנחייתם של מאלק ונאסר חרירי (להלן: "**נאסר**"), בכוונה להניעם לוותר על זכיותם במגרשים, ולחלופין להניעם לשלם למשפחת חרירי או מי מטעמה, כספים בגין מימוש הזכויות בקרקע.
11. לצורך כך, פנו הסוחטים למשיב, על מנת שיערוך שערוכי שווי של הקרקעות, כבסיס לחישוב דמי הסחיטה שדרשו מהזוכים.
12. האישום השלישי המיוחס למשיב, עוסק באחד מאותם מכרזים – מספר 397/18, במסגרתו זכו ע' – עורך דין במקצועו (להלן: "**ע'**" או "**הנסחט**"), ובני משפחתו בשלוש קרקעות, לאחר שהגישו הצעה בסכום כולל של 2,205,700 ₪. גם מקורבי משפחת חרירי, בני משפחתו של סומא ונוספים, הגישו הצעות למכרז, אולם לא זכו.

13. בעת שהמשיב בדק עבור הסוחטים את שמות הזוכים במכרזים, נתקל בשמו של ע', אותו הכיר והיה עימו בקשרי חברות. המשיב התקשר לנסחט, עדכן אותו כי מדובר בקרקעות אשר שייכות למשפחת חרירי, ועל כן ייעץ לו לוותר על זכייתו במכרז, גם במחיר הפסד ההפקדה הכספית שהפקיד במסגרת תנאי המכרז, בשווי של למעלה מ- 170,000 ₪.

14. בעקבות זכייתו של הנסחט במכרז, פעלו נאסר, סומא ואחרים, כדי להביאו לוותר על הזכויות במגרשים בו זכה, תוך הטלת אימה ופחד ושימוש במוניטין השלילי של משפחת חרירי.

15. לשם כך, ביקש סומא מהמשיב, לחשב עבורו את ההפרש בין מחיר המגרשים בהם זכו הנסחט ומשפחתו, לבין שווי השוק של המגרשים, בניכוי תשלומי הוצאות המכרז (כונה לעיל: **"ההפרש"**). המשיב עשה כאמור, והעביר את חישוב ההפרש על גבי טבלה לסומא. המדובר בסכום שהגיע לכדי 2,577,842 ₪. בהמשך לאמור, ביקש סומא מהמשיב להכין מסמך הכולל את חישוב ההפרש, וכן התחייבות כתובה מצד הנסחט לשלמו, בתמורה לכך שמשפחת חרירי תאפשר לו להשלים את הליך הזכייה במכרז (להלן: **"המסמך"** בכתב האישום כונה: **"מסמך התחשיב"** ובהכרעת הדין: **"התחשיב"**).

... המסמך בתוך ת/32 (סומן במקור **"ליאור רייס 1 28.12.21"**) מצורף ומסומן נספח **"ג"**.

16. סומא ונאשם נוסף, הגיעו למשרדו של הנסחט מספר פעמים, הטילו עליו אימה וזרעו בו פחד, תוך שסומא הבהיר לו שהמגרשים בהם זכה – שייכים למשפחת חרירי. כמו כן, הבהירו לנסחט כי עליו לפעול באחת משלוש הדרכים הבאות: לוותר על הזכייה במגרשים; לשלם למשפחת חרירי את ההפרש – שהמשיב חישב; או למכור למשפחת חרירי את המגרשים במחיר בו הנסחט ומשפחתו קנו אותם מרמ"י. הנסחט ביקש בתגובה שהות על מנת לבחון את האפשרויות האמורות.

17. בשלב זה, לפי גרסת המשיב, התקשר הנסחט למשיב, סיפר לו על האפשרויות שהעמידו בפניו הסוחטים, ואמר לו שהוא מתלבט כיצד לפעול. המשיב ייעץ לו איזו אפשרות תצמצם יותר את נזקיו הכספיים, והציע לו להסכים לשלם הפרש אחר: בין ההצעה הזוכה שהציע להצעה הבאה אחריה, המסתכם בכ- 200,000 ₪ לכל מגרש (אפשרות שלא הוצעה לנסחט כפי שניתן להתרשם לעיל, פס' 109 להכרעת הדין).

18. לאחר מספר ימים, נמסר לידי הנסחט המסמך שערך המשיב, ובהמשך נערכה פגישה נוספת בין סומא, נאסר והנסחט במטרה להניעו לפעול בהתאם לאחת האפשרויות שצוינו לעיל. נוכח האמור, במספר מועדים שאינם ידועים במדויק, מסר הנסחט לידיו של נאשם נוסף בפרשה, שתי שקיות ובהן סכומי כסף מזומן בסכום כולל שאינו ידוע במדויק – והעבירם לסומא.

19. בגין אישום זה, הורשעו מאלק, נאסר, סומא ונאשם נוסף בפרשה, לפי הודאתם במסגרת הסדר טיעון, בסחיטה באיומים שהביאה לכדי מעשה, לפי סעיף 428 סיפא לחוק.

20. להשלמת התמונה יצוין, כי כתבי האישום בפרשה, לפיהם הורשעו יתר המעורבים, בהתאם להודאתם במסגרת הסדר טיעון, מונים שני אישומים נוספים. נוסף על אישום קשירת הקשר בו מוזכר המשיב (הראשון) והאישום הנוגע לנסחט ולמשיב (השלישי), האישום השני, מתאר את סחיטתו של זוכה נוסף, שהעביר לסוחטים 500,000 ₪, ובאישום הרביעי דובר על קשירת קשר לסחיטתו של זוכה נוסף, אשר פנה לרמ"י וביקש לבטל את זכייתו במכרז.

יתר הנאשמים בפרשה הורשעו בעבירות סחיטה באיומים סיפא, קשירת קשר לסחיטה ופעולה ברכוש אסור, כל אחד לפי חלקו.

על שני הנאשמים בכתב האישום שהוגש נגש המשיב (**מואיד ואימן**), נגזרו ביום 17.4.23 עונשים עליהם הוסכם במסגרת הסדר טיעון, של 29 חודשי מאסר בפועל וחילוט כסף בסכום העולה על 100,000 ₪, ו- 24 חודשי מאסר פועל וקנס בסך 14,000 ₪ (בהתאמה). על **מאלק** הוטל ביום 15.3.23 עונש עליו הוסכם במסגרת הסדר הטיעון, של 30 חודשי מאסר בפועל, וחילוט כסף בסכום העולה על 130,000 ₪. על **סומא** הוטל ביום 15.3.23 עונש עליו הוסכם במסגרת הסדר הטיעון, של 36 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 40,000 ₪. **נאסר** הורשע ביום 6.2.23, וביום 21.2.23 הוטל עליו עונש עליו הוסכם במסגרת הסדר הטיעון, של 18 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 7000 ₪.

21. שמיעת הראיות בעניינו של המשיב, החלה ביום 9.2.25. בהמשך, הסכימו הצדדים הסכימו על הגשת תיק מוצגים מוסכם, לאור יריעת המחלוקת המצומצמת והמשפטית בעיקרה. במסגרת פרשת התביעה, העיד גורם מטעם רמ"י ושלושה חוקרים מצוות החקירה במשטרה. במסגרת פרשת ההגנה, העיד המשיב להגנתו.

הכרעת הדין

22. ביום 2.6.25 זיכה בית המשפט קמא את המשיב מהעבירה שיוחסה לו. זאת, משקבע כי לעריכת המסמך והחישוב שבו, לא לוותה מטרה לסייע למשפחת חרירי.

23. בדונו ביסוד העובדתי של עבירת הסיוע לסחיטה באיומים, בחן בית המשפט קמא תחילה את פעולות הסיוע שיוחסו למשיב בכתב האישום: לאחר פרסום תוצאות המכרזים, ביצע המשיב את אומדן שווי המגרשים הרלוונטיים, חישוב את סכום ההפרש, וערך את המסמך שהוצג על ידי סומא בפני הנסחט. הובהר, והמערערת לא חלקה על כך, כי לא יוחסה למשיב עבירה ביחס להכנת הצעותיהם של משפחת חרירי ואנשי שלומם עבור הגשתן במכרזים. (פס' 50-62 להכרעת הדין)

24. נקבע כי מעשהו של המשיב טומן את אותה סגולה אובייקטיבית שבכוחה לתרום לביצוע העבירה, גם אם בוצע במסגרת שירות מקצועי שניתן. על כן נקבע, כי מעשהו של המשיב שהתבטא בעריכת המסמך, ובעיקר החישוב הכלול בו, ממלא אחר דרישת היסוד העובדתי של עבירת הסחיטה. עוד הובהר שהמסמך לא היה מסמך כללי שמנותק מהנסיבות הקונקרטיות של המקרה, ואין מדובר בחוות דעת שמאי "פר אקסלנס" שכוללת רק אומדן של שווי הקרקע ללא כל הקשר, אלא החישוב כלל נתונים פרטניים לגבי מגרש וההצעות במכרז.

כמו כן נקבע, כי החלק הנוסף של המסמך – ההתחייבות – אינו בגדר פעולה המיועדת לשמאי מקרקעין אלא כזו הנושאת אופי משפטי. (פס' 74-72 להכרעת הדין)

25. באשר ליסוד הנפשי, נקבע כי מתקיימים שניים מתוך שלושת מרכיביו, לכל הפחות ברמה של עצימת עיניים :

א. מודעות לטיב ההתנהגות המסייעת –

נקבע כי המשיב היה מודע לטיב ההתנהגותו המסייעת (פס' 23 להכרעת הדין).

בעניין זה, נקבע: "הנאשם חשד שהתחשיב יסייע לסחיטת בני משפחת הנסחט, אך לא ידע באופן ממשי שאכן כך יהיה" (פס' 79 להכרעת הדין), עוד נקבע: "הנאשם חשד ועצם את עיניו מפני הידיעה כי הכנת התחשיב ומסירתו לסומא, שהוא מעשה הסיוע המיוחס לו, עלול לסייע לסחיטת בני משפחת ת', כלומר כי התחשיב נשא תכונה שבכוחה לסייע. עם זאת, לא ניתן לקבוע כי לנאשם הייתה ידיעה של ממש לגבי תרומתו המסייעת של התחשיב." (פס' 80 להכרעת הדין).

בית המשפט נימק קביעה אחרונה זו, בכך שהמשיב הכין את התחשיב במסגרת פועלו המקצועי, והתרשם מניתוק בין מרחב פעילותו לבין יתר העבריינים המעורבים. כמו כן צוין, כי המסמך לא הוצג לנסחט מיד בפנייה הראשונה אליו מצד הסוחטים, אלא לאחר דין ודברים וכאשר הסיכום הסחטני היה כי הנסחט יפצה את הסוחטים, וכלל לא ברור מדוע המשיב נדרש לנסח את המסמך כאשר הנסחט הוא עורך דין במקצועו. לבסוף צוין, כי אין ראייה לכך שהתשלום הסחטני היה על בסיס המסמך, שכן לא ידוע במדויק כמה שולם, ותפקידו של המסמך נותר בערפל, לנוכח הכחשתו של הנסחט של כל קשר עם משפחת חרירי או מי מטעמם (פס' 84-85 להכרעת הדין).

ב. מודעות לקיום הנסיבות, שהמבצע העיקרי מבצע או עומד לבצע עבירה –

נקבע כי המשיב ידע (ובמקום נוסף צוין: "חשד ואפילו ידע") כי מי מיחיד משפחת חרירי, בעצמם או באמצעות אחר, עלולים לדרוש זכות שלא מגיעה להם כדין, וחשד כי הדבר עלול להיעשות תוך איומים. כלומר נקבע, כי המשיב ידע שהם מבצעים או עומדים לבצע עבירת סחיטה. זאת על בסיס מספר קביעות עובדתיות: המשיב ידע שאין למשפחת חרירי זכות משפטית במגרשים ששווקו, אך אף על פי כן ידע שמשפחת חרירי סבורה שהם זכאים להם; המשיב היה מודע להערכה כי לשם "חרירי" אפקט מאיים; המשיב היה מודע לכך שבקשתו של סומא לחישובי הפרש נועדה כדי שהאחרון ידרוש מהזוכים לשלמו; בשיחה הטלפונית שנערכה בין המשיב והנסחט לאחר זכייתו, המשיב ייעץ לו חבר לחזור מזכייתו בשל מעורבות משפחת חרירי כדי שלא יהיה נתון תחת דרישותיהם הסחטניות (פס' 79-82 להכרעת הדין).

ג. מטרה/תכלית לסייע למבצע העיקרי –

עם זאת, ועל אף כל האמור לעיל קבע בית המשפט כי רכיב זה לא הוכח ברמה המספקת (פס' 79 להכרעת הדין), וזאת על בסיס הנימוקים הבאים :

- (1) שיחת הטלפון בין המשיב לנסחט לאחר הזכייה, העידה לדעת בית המשפט קמא על כך שלא הייתה למשיב כוונה לסייע למשפחת חרירי לסחוט אותו, שכן ייעץ לו לסגת מזכיתו במכרז כדי לא להיות נתון תחת דרישותיהם הסחטניות. (פס' 82, 111 להכרעת הדין)
- (2) הקשר בין המשיב והסוחטים לא חרג מהתחום הטיפולי המקצועי של המשיב, ואין כל ראייה לכך שהדברים בוצעו במסווה לפעולות אחרות. כמו כן, בשונה מהמעורבים האחרים בפרשה שעמדו בקשרים משפחתיים ועסקיים עם משפחת חרירי, הקשר שבין המשיב לסוחטים התמצה בשירות המקצועי שנתן להם. מאלק וסומא הם שיזמו את הפנייה למשיב ולא להפך, ומאלק חרירי פנה למשיב על רקע בקיאותו בנושא המגרשים בשל עיסוקו בכך בעבר מטעם עיריית טייבה. נתונים אלה תומכים לדעת בית המשפט קמא, במסקנה כי המשיב לא התכוון לסייע לסוחטים. (פס' 87-96 להכרעת הדין)
- (3) אף שהחלק של ההתחייבות במסמך חרג מהפעולות שדרכו של שמאי לבצע, הפעולה הייתה בהמשך לפעילות נטולת פן פלילי שהתבטאה בטיפול בהכנת ההצעות שהוגשו במכרזים מטעם משפחת חרירי (פס' 102 להכרעת הדין). כמו כן, שכרו של המשיב (5000 ₪) לא סכום גבוה, חלקו שולם על ידי המציעים עצמם, באופן שתומך במסקנה כי מטרתו לא הייתה לסייע לסחיטה (פס' 112-113 להכרעת הדין).
- (4) עוד נקבע, כי היקף פעולת הסיוע היה מצומצם ונקודתי, הן ביחס לפרשה כולה והן ביחס לאישום שיוחס למשיב, וכי המשיב לא היה שותף לפנייה לנסחטים. אלה עשויים אף הם להצביע לדעת בית המשפט קמא על העדר רצון לסייע, במצטבר ליתר הנימוקים (פס' 97-100 להכרעת הדין).
- (5) בית המשפט קמא התרשם כי המשיב לא ניסה להסתיר את המסמך, אשר היה חלק מהמסמכים שנשמרו במשרדו של המשיב תחת השם "חרירי", והמשיב הוביל את החוקרים מיוזמתו לחומרים. על כן, ראה בכך תמיכה בטענה שלא הייתה למשיב ידיעה מלאה לגבי תוכניותיהם של משפחת חרירי ובפרט לגבי המסמך, אם כי חשד בכך (פס' 103-104 להכרעת הדין). עוד צוין, כי המשיב מסר למשטרה מהרגע הראשון את הנתונים הידועים לו, והוביל את החוקרים לראיות שלא ניתן היה להשיג ללא סיועו, והתנהלות זו בלטה על רקע התנהלותם של מעורבים נוספים (ואף אזרחים תמימים) שנמנעו מכך (פס' 128 להכרעת הדין). גם אלה תומכים במסקנה בדבר העדר מטרה לסייע לסוחטים.
- (6) כמו כן צוין, כי קיים פער תהומי בין הכלי שנועד לסחוט: "אותו תחשיב מהוקצע" לבין הסוחט שהיה אמור להשתמש בו: אדם שלפי הטענה הזכרת שמו עלולה להטיל אימה. פער זה מחזק את המסקנה כי מנקודת מבטו הסובייקטיבית של המשיב, הכנת המסמך לא הייתה מלווה בידיעה כי ישמש בוודאות לסחיטה. (פס' 127 להכרעת הדין)

(7) לבסוף, נקבע כי להכנת המסמך יכולות היו להיות תכליות אחרות אשר אינן כרוכות במטרה לסייע לסחיטה: המסמך הוכן ללא "מטען ערכי" כלשהו, אלא רק כחלק מהשירות המקצועי שנתן המשיב, תמורת תשלום ואף סיפוק מקצועי, ובהמשך להכנת ההצעות במכרז; על רקע מעורבותו בנושא בעבר מטעם העיריה, המשיב רצה ש"הסיפור הזה ייגמר" וכדי למנוע מצב בו בני משפחת הנסחט יהיו חשופים לקשיים במימוש זכויותם נוכח דרישות משפחת חרירי; למרות שהמשיב ידע שאין למשפחת חרירי זכות בדין במגרשים, לא מן הנמנע שחשב שהפעולות שביצע מסייעות למי שרכשו מהם את הקרקעות ועלולים לאבד את זכותם אם המגרשים ישווקו, וכך ייצאו "קרחים מכאן ומכאן". (פסק 118 להכרעת הדין)

26. בית המשפט בחן אף את האפשרות להחיל את הלכת הצפיות אך נקבע כי לא ניתן להחילה, שכן המשיב רק חשד בדבר תכונתו המסייעת של המסמך, ולא ידע ברמת וודאות קרובה כי המסמך היה בעל תרומה מסייעת: כי יהיה בעל סגולה מסייעת או יסייע לסחיטת הנסחט. יתכן כי המשיב ידע כי משפחת חרירי עומדת לסחוט את הנסחט, אך הידיעה לגבי כך, אינה כידיעת המשיב לגבי תרומתו המסייעת של התחשיב. עוד נקבע, כי תוצאה אחרת עלולה לשחוק את הדרישה להוכחת מטרה, ובמצב בו פעולת הסיוע נעשית על ידי בעל מקצוע במסגרת תפקידו, עלולות להיות לכך השלכות מרחיקות לכת. (פס' 126-123, 128 להכרעת הדין)

מכאן הערעור.

ג. נימוקי הערעור

27. המערערת תבקש להבהיר ולהדגיש, כי אין לפנינו ערעור עובדתי וודאי לא כזה המבוסס על ממצאי מהימנות – שכלל לא נקבעו. העובדות אינן במחלוקת במקרה זה, המשיב אישר אותן באמרותיו ובעדותו. המחלוקת נוגעת לניתוח המשפטי של העבירה בהינתן העובדות המוסכמות ולמסקנה אליה הגיע בית המשפט על יסוד העובדות הללו. לבית המשפט קמא הוגש תיק מוצגים מוסכם, הכולל בין היתר את אמרותיו של המשיב בחקירותיו, וכן האזנות סתר שתיעדו שיחות שהתקיימו בין המשיב ומאלק חרירי, לאחר פרסום תוצאות המכרזים – אלה הם הבסיס להכרעה שלפנינו. אשר על כן, מדובר במקרה מובהק, שבו לערכה הדיונית אין כל יתרון על פני ערכאת הערעור.

28. כמו כן יצוין, כי בשלב בו נשמעו הראיות בעניינו של המשיב, כבר הסתיים עניינם של יתר המעורבים בפרשה, ואלה הורשעו לפי הודאתם הן בעבירת הסחיטה באיומים שהביאה לכדי מעשה באישום אשר יוחס גם למשיב, והן באישומים נוספים. דהיינו, לא נותר עוד ספק כי הסחיטה אשר נטען כי המשיב סייע לה, קרתה גם קרתה, והסתיימה בתשלום סכומי כסף מזומן על ידי הזוכה הנסחט במכרז, לאימן וסומא אשר פעלו מטעם משפחת חרירי.

29. המערערת תטען, כי בהינתן הקביעות העובדתיות בהכרעת הדין, שמרביתן לא היו במחלוקת לכתחילה, לא ניתן היה לקבוע כי לא התקיימה אצל המשיב מטרה לסייע.

עוד תטען המערערת, כי בית המשפט קמא התעלם בהכרעתו, מהיקף הסיוע המשמעותי שנתן המשיב למשפחת חרירי, הן לצורך הגשת הצעותיהם למכרזים, והן לאחר פרסום תוצאותיהם, המשתקף גם בשיחה שנערכה בין המשיב ומאלק חרירי לאחר פרסום תוצאות המכרזים.

אלה מלמדים לדעת המערערת, על מודעותו הברורה של המשיב למה שבני משפחת חרירי ואנשיהם ביקשו להשיג, ולדרך בה ביקשו להשיגו: סחיטה באיומים של ויתור על זכויות במכרז או תשלום דמי סחיטה. בהינתן האמור, לא נותר עוד כל ספק לגבי מידת ידיעתו של המשיב לגבי תרומתו של המסמך למערך הסחיטה.

30. המערערת תטען כי לנוכח העוצמה שבה מתקיים הן היסוד העובדתי של העבירה שיוחסה למשיב, וכן מודעותו של המשיב להתנהגות ולנסיבות במסגרת היסוד הנפשי – כפי שיורחב ויפורט להלן – לא נותר עוד כל ספק בדבר קיומו של היסוד החפצי, אשר עלה מדברי המשיב עצמו. לבסוף, המערערת תטען כי בעת שבית המשפט קמא פנה ליישם את הלכת הצפיות, אשר ספק אם נדרשה במקרה זה, הוא שגה, בעת שהציב דרישה ראייתית שאינה תואמת את הדין, ואשר אף מסייע לעבירה לא יוכל לעמוד בה.

בהינתן הקביעות העובדתיות – לא ניתן היה לקבוע כי לא מתקיימת מטרה לסייע

31. המערערת תטען, כפי שיפורט להלן, כי הקביעות העובדתיות, המבוססות בעיקרן על עובדות שאינן במחלוקת, מובילות למסקנה אחת ויחידה, בדבר מטרתו של המשיב לסייע לסחיטה: המשיב ידע כי למשפחת חרירי אין זכות משפטית בקרקעות, וכן ידע כי אף על פי כן משפחת חרירי טוענת לזכות בהן, מעוניינת שיישארו בידי מי שרכשו אותן בעבר מידיה ומעוניינת שאיש שאינו מטעמה לא יזכה בהן במכרז. כמו כן נקבע, כי המשיב היה מודע לכך שלשם "חרירי" אפקט מאיים, וכי הוא חשד ואף העריך כי משפחת חרירי תסחט את הזוכים. עוד נקבע, כי המשיב פעל באופן החורג מהשירות המקצועי שהוא נותן בתור שמאי מקרקעין בעת שערך את המסמך המדובר, וזאת לאחר ששמע מהנסחט על דרישות התשלום שקיבל מהסוחטים. לבסוף נקבע, כי המסמך שערך לבקשת הסוחטים הוצג בפני הנסחט, ואף שלא ידוע האם נחתם, לאחר מכן הנסחט שילם למשפחת חרירי סכומי כסף נכבדים בגובה לא ידוע.

א. המשיב ידע כי למשפחת חרירי אין זכות משפטית בקרקעות

32. בשום שלב, לא הייתה כל מחלוקת על כך שהמשיב ידע שאין למשפחת כל זכות חוקית בקרקעות. בית המשפט קמא קבע, כי מודעותו של המשיב לכך, נבעה הן מכך שהמשיב כאיש מקצוע, אשר היה שותף במהלכים שננקטו בעבר על ידי העירייה והמו"מ שהתנהל לאחר מכן מול רמ"י, וכן מעצם העובדה שהמכרזים שווקו על ידי רמ"י (פס' 81 להכרעת הדין).

מעורבותו והיכרותו המעמיקה של המשיב עם נושא הקרקעות נושא הסחיטה, בשל השירותים שסיפק בזמנו לעירייה, נסקרה בהרחבה בהכרעת הדין (בפס' 92-95).

33. המשיב סיפר בעדותו בהרחבה על ההיסטוריה של הקרקע, ועל מעורבותו והיכרותו המעמיקה עם הנושא, שכן ערך את השומות לקרקעות מטעם העירייה, והשתתף עוד בשנת 2014 בפגישות שנערכו בין משפחת חרירי, הרוכשים, רמ"י והעירייה (עמ' 347-354 לפרוטוקול מיום 15.5.25 חקירה ראשית, וכן בפס' 35 להכרעת הדין). הוא העריך שזו הסיבה בגינה פנה אליו מאלק חרירי לאחר פרסום המכרזים (עמ' 361 לפרוטוקול מיום 15.5.25 חקירה ראשית).

34. על אף האמור, בית המשפט קמא למד מכך דווקא על העדר מטרה מצד המשיב לסייע לסחיטה, שכן מנקודת ראותו של המשיב, הפנייה אליו הייתה לקבלת שירות מקצועי על רקע בקיאותו הרבה בנושא (פס' 96 להכרעת הדין).

המערערת תטען כי אין בכך כדי לשלול במאומה את קיומה במקרה הנידון של דרישת המטרה לסייע לסוחטים, אשר יכולה להתקיים גם כאשר איש מקצוע מספק שירות מקצועי – כפי שנקבע מפורשות על ידי בית המשפט קמא. כמו כן, המערערת תטען כי המטרה לסייע נלמדת מתוכן המסמך, מהחישוב שהוא כולל ומהמודעות המלאה שהייתה למשיב לכך שבחווה על רקע סחיטה ובדמי סחיטה עסקינן. על כן, בקיאותו המקצועית של המשיב בנושא הקרקעות שכנראה משכה אליו את הסוחטים, רק מעידה על מודעות מוגברת מצד המשיב למכלול הנסיבות, ואין בה כדי להפחית מהיסוד החפצי שהתקיים אצלו – אלא בדיוק להפך.

ב. המשיב ידע כי משפחת חרירי טוענת לזכות בקרקעות, על אף המצב החוקי, ומעוניינת שאיש שאינו מטעמה לא יזכה בהן במכרז. כמו כן, ידע שמשפחת חרירי מבקשת להשאיר את הקרקעות בידי מי שרכשו אותן מידיה בעבר, ללא כל זכות.

35. וכך נקבע בפס' 82 להכרעת הדין, וראו גם את הציטוטים מדברי המשיב מחקירותיו, בפס' 109 להכרעת הדין, אשר עסקה בשיחות בין המשיב לנכחט: **"שאנשים באים אליך ואומרים לך כל הזמן שאלו המגרשים של משפחת חרירי, טענות של מאלק, של סומא של כולם טענו את זה שזה מגרשים שלהם במקור ושילמו עליהם כסף לכן התקשרתי ל[ע'] ואמרתי לו שאנחנו חברים, שיוותר על הערבות ויוותר על ההצעה"** (ת/6, ש' 25). במקום אחר הסביר הנאשם את התרשמותו כי: **"[משפחת חרירי] רוצים את המגרשים האלה שלהם שיהיו רק שלהם"** וכי **"זה מטורף איך הם התנפלו על המכרזים"** (ת/1א, עמ' 18; ראו גם ת/6, ש' 26-27).

36. בעדותו, המשיב סיפר שמשפחת חרירי, ולהערכתו גם העירייה ורמ"י, ציפו שאף אחד אחר לא ייגש למכרזים, פרט אליהם ולאנשים מטעמם, **"כי זה ידוע בישוב, שזה קרקעות של משפחת חרירי"** (עמ' 407 ש' 20-26 לפרוטוקול מיום 16.9.25, חקירה נגדית).

כמו כן, המשיב סיפר, שהבין שהציפייה של משפחת חרירי הייתה, שמי שרכשו מהם את הקרקעות בעבר, ייגשו למכרז וישלמו פעם נוספת על הקרקע למדינה (נוסף על התשלום ששילמו בזמנו למשפחת חרירי), על מנת לא לאבד אותה (עמ' 389, 394, 415 לפרוטוקול מיום 16.9.25, חקירה נגדית).

נוסף על כך, וכפי שיפורט בהמשך, העיד המשיב כי פעל על מנת לסייע לאותם רוכשים, על מנת שלא "יצאו קרחים מכאן ומכאן", בעת ששילמו על הקרקע למשפחת חרירי, אך בפועל "הפסידו" אותה במכרז.

37. בית המשפט קמא הצביע על מעורבות הגורמים הרשמיים ביחס למגרשים, כאחת האינדיקציות להעדרו של יסוד חפצי. בהכרעת הדין צוינה המשך ההתנהלות של רשויות המדינה מול משפחת חרירי, ובמיוחד העירייה, בניסיון להחזיר להם או למי מטעמם את הקרקעות, "חרף קיומה של אמת משפטית", לפיה משפחת חרירי אינה בעלת זכויות בקרקעות (פס' 114-115 להכרעת הדין).

ביחס לכך, ראוי לחדד כי מעורבותה הרשמית של העירייה בנושא הייתה עובר לעריכת המכרזים על ידי רמ"י, וכי ראש העיר הכחיש כל מעורבות בנושא לאחר מכן (ת/127, 137, 142). על כל פנים, המערערת התקשתה לרדת לסוף דעתו של בית המשפט קמא בעניין זה, וכיצד זה משליך על היסוד החפצי אצל המשיב, לנוכח יתר הקביעות שנקבעו. כמו כן, תבקש להבהיר, כי אין בכך כדי להכשיר את מעשיהם של איש מהמעורבים ובהם המשיב, או להפחית מחומרתם, וודאי שאין בכך כדי להתיר מעשי סחיטה כלפי הזוכים, וגם אין כל קביעה כאמור בהכרעת הדין.

עוד תפנה המערערת לקביעה הנוספת של בית המשפט קמא, לפיה גם אם במציאות ייתכנו מי שטוענים לזכויות בקרקע בלי שהם זכאים לה, והפתרון לכך עשוי גם שיקבלו תשלום בסופו של יום – שורש הרע טמון באופן שבו אותם טוענים לזכות מבקשים לדון בטענותיהם, שכן יש הבדל בין מי שמתדיין באופן משפטי, גם אם טענתו שגויה או בדויה, לבין מי שמבקש לממש את טענתו באמצעות דרישה סחטנית (פס' 83 להכרעת הדין).

ג. לשם "חרירי" אפקט מאיים והמשיב היה מודע לכך (פס' 82 להכרעת הדין).

ד. המשיב חשד והעריך ואפילו ידע באופן כללי כי משפחת חרירי תסחט את הזוכים, תציג בפניהם דרישות שמלוות באמצעים אלימים

38. בית המשפט ביסס קביעה זו על שלושה מקבצי ראיות (פס' 82 להכרעת הדין):

- (1) הפער בין ידיעת המשיב שאין למשפחת חרירי זכות בקרקעות לבין פועלם תחת טענתם כי הם זכאי לקבל את הקרקעות או פיצוי ממי שזכה בהן;
- (2) מיהות הטוענים, המשתייכים למשפחת חרירי: מי שעברו עבירות פליליות חמורות, וההערכה כי לשמם אפקט מאיים, לה היה מודע המשיב;
- (3) השיחה שקיים המשיב עם הנסחט, במסגרתה ייעץ לו כחבר, לסגת מזכייתו במכרז, בשל מעורבות משפחת חרירי. ביחס לכך נקבע, כי "הנאשם חשד ואפילו ידע כי יחיד משפחת חרירי עלולים להעלות כלפי ע' דרישות סחטניות ולכן מצא לעון לחברו ע' שלא יהיה נתון תחת דרישות אלו."

ה. המשיב פעל באופן החורג מהשירות המקצועי שהוא נותן בתור שמאי מקרקעין

39. וכך נקבע ביחס למסמך שערך המשיב, בפס' 73 להכרעת הדין :

"התחשיב שערך הנאשם לא היה בגדר מסמך כללי ו"גנרי" שמנותק מהנסיבות הקונקרטיות של המקרה ובפרט מעובדת זכייתם של בני משפחת ת' במגרשים. אין המדובר בחוות דעת שמאי "פר אקסלנס" שכוללת אך ורק אומדן של שווי קרקע מנותק מכל הקשר או שניתן בהקשר כללי ובלתי מסוים. החישוב במקרה הנדון כלל נתונים פרטניים לגבי כל מגרש, סכום ההצעה במכרז, חישוב ההוצאות שהזוכה במכרז התחייב לשלם לעירייה (ככל הנראה תשלומי פיתוח); אלה אל מול שווי קרקע של 2,500 ₪ למ"ר. זאת ועוד, אכן ניתן לראות את קביעת שווי הקרקע כפעולה שנופלת בגדר הפעולות הייחודיות שרק שמאי מורשה לבצע (ראו כלל ייחוד העיסוק בסעיף 13 לחוק שמאי מקרקעין; וכן סעיף 12 לחוק), ואולם החלק הנוסף של המסמך, קרי ההתחייבות, אינו בגדר פעולה המיועדות לשמאי מקרקעין אלא פעולה שנושאת אופי "משפטי" (ואף הנאשם עצמו לא חולק על כך, ת/א6, עמ' 44, ש' 15-6)."

40. המערערת תוסיף ותפנה לתיאור אשר מסר המשיב עצמו למסמך שערך: **"זה מן הסכם", "זה ברוח הדברים של התחייבות תשלום בין הפרש בין מכרז לבין מחיר שווי השוק בין שני צדדים שככל הנראה הגיעו להסכמה ורוצים לממש את ההסכמה"** (בעמ' 382 ש' 33-31, עמ' 383 ש' 1-3 לפרוטוקול מיום 15.5.25, במהלך חקירתו הראשית של המשיב). וכך גם בחקירתו במשטרה: **"זה סיכום בינו לבינם"** (ת/א6 ש' 49, תמליל ת/א6 עמ' 40 ש' 26-21).

41. עניינו הרואות, כי אין לפנינו פעולה שמאית "נקייה" ומובהקת, אלא מסמך חוזי, אשר באופן מעוות, שואף לשוות לפעולת הסחיטה של הזוכה במכרז, נופך מוסכם, רצוני וחוקי. מכאן, שגם אם הקשר בין המשיב ומשפחת חריי היה רק על רקע עבודתו ומקצועו, ולא משפחתי, חברי או עסקי, בסופו של יום – הוא סיפק להם שירות אשר חרג מתחום עיסוקו המקצועי.

42. ונדגיש: אין לפנינו "חוות דעת שמאית" או משהו שמזכיר מסמך מסוג זה, ואף אין לפנינו מסמך שהמשיב יצר מבלי שהוא מבין בדיוק מהי המשמעות של מה שכתב בו. המדובר במסמך שלפי גרסת המשיב עצמו, אשר נקבע כי חשד ואף ידע שמדובר בסיטואציה של סחיטה: הסוחט ביקש על מנת להגיע "לסיכום" עם הנסחט – הוא ולא אחר, ולא לשום צורך אחר. על כן, קביעת בית המשפט קמא (בפס' 127 להכרעת הדין) לפיה "אותו תחשיב מהוקצע" עומד בפער תהומי לסוחט מטיל האימה, ועל כן תומך במסקנה כי המשיב לא ידע ברמה המספקת שהמסמך יסייע – אינה יכולה לעמוד על כנה.

43. עוד נקבע בהכרעת הדין, כי לא רק עריכת המסמך, אלא **עצם החישוב** אשר כלול במסמך, נושא סגולה של סיוע לביצוע עבירת הסחיטה (בפס' 74 להכרעת הדין). שהרי כפי שנקבע מעלה בהכרעת הדין, אין לפנינו חישוב שמאי נקי מנותק הקשר. החישוב הוא של סכום דמי הסחיטה, של הפיצוי אותו דורשים הסוחטים מהנסחט – הזוכה התמים במכרז, שאין להם כל זכות לקבל ממנו. בתמורה לכך, הם מוכנים "לאפשר" לו להשלים את זכייתו במכרז, בו זכה כדת וכדין, ושאינן להם כל סמכות או רשות למנוע ממנו. עובדות אלו היו ידועות למשיב.

האם לשם כך נדרש תחשיב של שמאי מקרקעין? לא ולא. ניכר כי מדובר בניסיון "להלביש" על האירוע מלבושים לגיטימיים, אך למרות זאת, הפליליות של האירוע בולטת ומבצבצת מכל עבר.

44. כפי שעולה בבירור מעדותו, המשיב ידע לאשורו שהחישוב של "ההפרש" שהתבקש להכין הוא למעשה תשלום שמשפחת חרירי דורשת בלי שהם זכאים לו כלל ועיקר (בפס' 81 להכרעת הדין וההפניות שם: "... **אישר הנאשם כי נאמר לו על ידי סומא, שפעל מטעם משפחת חרירי, כי "אלו המגרשים של משפחת חרירי" וכי ביקש ממנו לערוך את החישובים כדי לדרוש את ההפרש מהזוכים...**"). לאור הקביעה בהכרעת הדין, כי המשיב חשד ואף ידע אודות כוונת הסוחטים לדרוש את תשלום ההפרש מהנסחט, המערערת תטען, שבעת שהמשיב ערך את המסמך – הוא ידע שאין בו באמת היבט רצוני או מוסכם מצד הזוכה. על אף האמור, פעם אחר פעם, הוא תיאר בעדותו את ההתנהלות של הסוחטים כ"משא ומתן" שניהלו עם הזוכים במכרז. המערערת תטען, כי אמירה זו רק ממחישה את הפסול העמוק שבסיטואציה. למרות שהמשיב ידע את כל זה, ונקבע כי לכל הפחות חשד כי יהיה במסמך ובחישוב כדי לסייע בסחיטה – לרגע אחד ובשום שלב לא סירב לבקשותיהם של משפחת חרירי או מי מטעמם, או דיווח למאן דהוא על המתרחש.

ו. המשיב שמע מהנסחט על דרישות התשלום שקיבל מהסוחטים

45. כפי שצוין לעיל, המשיב סיפר בחקירתו ובעדותו, כי הכין תחילה את חישוב ההפרש (הטבלה שבמסמך), אותו מסר לסומא, ובהמשך הכין לבקשת סומא את המסמך הכולל גם את החישוב. בין לבין, סיפר המשיב, כי הנסחט פנה אליו, סיפר לו שקיבל מספר "הצעות" (דרישות) מסומא (הסוחט) והוא מתלבט מה לעשות. המשיב ייעץ לו לבחור בתשלום ההפרש שבין ההצעה הזוכה במכרז (של הנסחט) להצעה שאחריה, המסתכם בכ- 200,000 ₪ למגרש, אך לרוע מזלו של הנסחט זו לא הייתה אחת האפשרויות שהסוחטים הציעו לו, שכן סכום ההפרש שנדרש לשלם היה גבוה בהרבה (בפס' 109 להכרעת הדין)

המערערת תטען, כי שיחה זו הפכה את החשד של המשיב לידיעה ברורה – ההפרש נדרש כדמי סחיטה.

ז. המסמך שערך המשיב הוצג בפני הנסחט (פס' 65 להכרעת הדין).

ח. לאחר מכן, הנסחט שילם למשפחת חרירי סכומי כסף נכבדים שגובהם לא ידוע. (פס' 85 להכרעת הדין)

ראיות נוספות לתפקידו של המשיב כמסייע

46. המערערת תטען כי טעה בית המשפט קמא בעת שהתעלם מראיות נוספות המעידות על הלך רוחו, מודעותו ומידת מעורבותו של המשיב בהתנהלות של משפחת חרירי ביחס למכרזים נשוא הפרשה.

47. בהכרעת הדין, עסק בית המשפט קמא בהרחבה בטיפול ובייעוץ שסיפק המשיב למאלק חרירי ולמציעים במכרזים מטעמו, לפני פרסום תוצאות המכרזים. ביחס לכך הוכרע כי אין מדובר בעבירה, כפי שסברה גם המערערת בעת שלא ייחסה עבירה בגין כך.

לצד האמור, המערערת תטען, כי הגם שאין מדובר בעבירה, יש בכך כדי להעיד על היכרותו העמוקה של המשיב עם המכרזים שלפנינו, על ידיעתו מיהם המועמדים אשר משפחת חרירי שאפה שיזכו במכרז ופרטים בנוגע להצעותיהם.

48. ראיה מהותית לענייננו, מצויה בהאזנות הסתר המתעדות שיחה אשר התקיימה בין המשיב ומאלק חרירי. ראיה זו הוגשה בהסכמה (שיחות 157, 158 ת/34-35) - שיחה שהתנתקה (והתחדשה), ללא כל מחלוקת לגבי זהות הדוברים ועצם אמירת הדברים הנשמעים בה, והמשיב התבקש להתייחס אליה, הן בחקירתו במשטרה והן על דוכן העדים. אף על פי כן, בית המשפט התעלם מראייה זו כליל במסגרת הכרעת הדין, ובכך טעה.

49. המשיב ציין בעדותו, כי התנהל בעיקר מול מאלק חרירי, אף שהמשיב סיפק לכאורה שירות למציעים במכרזים, שאינם ממשפחת חרירי, ושמעולם לא פגש ולא קיבל מהם ייפוי כוח. לדבריו, מאלק ריכוז וניהל, "לקח פיקוד על כל הנושא הזה", ומאלק "הוא זה שהיה אחראי על המגרשים האלה" (עמ' 435, 440, 460, 461 לפרוטוקול מיום 16.9.25).

50. החלטת וועדת המכרזים התקבלה ביום 4.3.19. כמה ימים לאחר מכן, ביום 9.3.19, התקשר המשיב למאלק. במהלך השיחה, המשיב דן עם מאלק באפשרויות שונות ביחס לתוצאות המכרזים: ייעץ לו מה כדאי יותר מבחינה כלכלית ביחס לכל מכרז ומכרז - **האם לאפשר לזוכה להמשיך בזכייה** (ואז לקבל ממנו את הקרקע/הפיצוי בהמשך), **או שעדיף שיוותר על זכייתו והמציע הבא ייכנס במקומו**. המשיב מתנסח בלשון "אנחנו" ("ניתן לו להמשיך", "נגיד להם") ושולט היטב בשמות הזוכים, המציעים והסכומים שעל הפרק.

אגב כך, המשיב מספר שדיבר עם שני הנאשמים האחרים בכתב האישום (אימן ומואיד), ומציע שידבר עם אנשים נוספים מטעמו של מאלק.

51. באותה שיחה עלה גם שמו של הנסחט. מאלק שאל את המשיב מה הם (משפחת הנסחט) רוצים, אם לוותר (על הזכייה במכרז), והמשיב ענה שנראה לו שהם, וע' הנסחט בפרט, רוצים לוותר/לסוג (כך במקור), וכי הם הלכו להתייעץ עם אבו חמזה, שהינו נאסר חרירי, אשר הורשע אף הוא בסחיטה באישום דנן (כפי שאישר המשיב בעדותו, בעמ' 406 לפרוטוקול מיום 16.9.25 חקירה נגדית). מאלק שאל מי המציעים מטעמו המופיעים אחריהם בדירוג ההצעות במכרז, והמשיב השיב ופרט את השמות שזכר.

... שיחות 157, 158 ת/34-35 מצורפות ומסומנות נספח "ד".

52. בעדותו, נשאל המשיב על שיחה זו והתבקש להסבירה. המשיב ציין שסיפק למאלק חרירי שירות מקצועי של חישובים, שכן התנהל "משא ומתן" בין הזוכים במכרז והמחזיקים בקרקע – מי שרכשו את הקרקעות בעבר ממשפחת חרירי. המשיב ציין, שהמחזיקים "מעוניינים שהם יישארו בקרקע וישלמו כסף" (עמ' 471-472 לפרוטוקול מיום 16.9.25 חקירה נגדית). המשיב הסביר, שבמסגרת "המשא ומתן" האפשרויות הן: שהזוכה יוותר על זכייתו והבא אחריו – מטעם משפחת חרירי, יוסיף תשלום כדי להיכנס בנעלי הזוכה; או שגם המציע הבא יוותר והמכרז יבוטל (עמ' 498, 503 לפרוטוקול מיום 16.9.25, חקירה נגדית).

כאשר נשאל למה שהזוכה יסכים להיכנס בכלל למשא ומתן, השיב המשיב: "כי הוא רוצה או שלהמשיך להחזיק במגרש שלו למרות שיעלה לו אולי קצת כסף יותר, או שהוא בעצם אומר זהו, אני לא יודע את המגרש הזה. ש: אבל למה זה יעלה לו? אבל למה זה יעלה לו, מר אגבריה הוא זכה כבר. ת: כי יש מחזיקים, כי יש מחזיקים בתוך הקרקע שטוענים על הבעלות." (עמ' 513-514 לפרוטוקול מיום 16.9.25 חקירה נגדית).

53. הרושם שמתקבל מהשיחה הזו, אינו של איש מקצוע "שלא התגבשה אצלו ידיעה ברמת וודאות גבוהה באשר למעלליה של משפחת חרירי", כפי שנקבע בהכרעת הדין (בפס' 128). ההיפך הוא הנכון. בשיחה זו, דן המשיב עם מאלק חרירי, באופן פתוח וגלוי, בכדאיות הכלכלית של אפשרויות הפעולה השונות ביחס להחלפת הזוכים במכרזים, והאם עדיף שיוותרו על זכייתם או ישלימו אותה, בהנחה שגם אז – הקרקע או פיצוי בגינה יגיעו למשפחת חרירי או מי מטעמם (כך לפי גרסת המשיב עצמו – עמ' 497-498, 502-503, 508, 513-514 לפרוטוקול מיום 14.9.26, ועמ' 391-394 לפרוטוקול מיום 1.11.25 חקירה נגדית). עוד ניכר, כי המשיב אינו משמש כיועץ בלבד, ולא רק דן בתרחישים האפשריים, אלא עולה מהשיחה כי הוא משוחח עם אנשים נוספים הנוגעים לעניין, מסביר להם ומנחה אותם בהתאם להחלטתו של מאלק, וכן מוסר למאלק חרירי מידע על כוונותיהם של הזוכים – ובכללם ע' הנסחט.

54. המעוררת תפנה לכך שמהכרעת הדין נעדרת כל התייחסות לשיחה זו, לגביה נשאל בחלק נכבד מעדותו בעת שנחקר נגדית, וכן בחקירתו במשטרה. גם בכך שגה בית המשפט קמא.

55. המעוררת טוען, כי מכלול הראיות שהובאו בפני בית המשפט קמא, מצביעות על מעורבות בלתי מבוטלת של המשיב בהתנהלותה של משפחת חרירי עם מכרזי הקרקעות בכלל, ובפרט אלו בהן עוסק האישום דנן – הן לפני והן אחרי פרסום תוצאות המכרזים. לא ניתן להביט על פעולת הסיוע שיוחסה למשיב – עריכת חישוב דמי הסחיטה ועריכת מסמך הסחיטה – כפי שעשה בית המשפט קמא, במנותק מכל הפעולות שביצע המשיב, המצביעות על הלך רוחו, ומבססות ביתר שאת את מטרותו לסייע למשפחת חרירי ולתרום למערך הסחיטה שהפעילו.

המשיב העיד במילותיו על מטרתו והיה מודע לתכליתו המסייעת של המסמך

56. המערערת תטען, כי אין לפנינו איש מקצוע אשר סיפק שירותים שהוא רגיל לספק במסגרת עבודתו, ועצם את עיניו בפני חשדות כאלה ואחרים שהתעוררו בליבו לגבי פועלם של לקוחותיו. המדובר במי שהבין את הסיטואציה במסגרתה פעל – לפני ולפנים, ולא טעה לרגע לגבי העובדות שידע, ועל כך אין מחלוקת. חשוב להבהיר: אין לפנינו "תסבוכת משפטית", או "משא ומתן" שבין צדדים שווים לעסקה, כפי שניסה המשיב לצייר בעדותו, אלא צד סוחט ונסחט – כפי שקבע בית המשפט קמא קבע: המשיב חשד ואף ידע אודות עבירת הסחיטה שהתגבשה ביחס לנסחט.

התנהלותו של המשיב בחקירת המשטרה

57. בית המשפט קמא התרשם לטובה מנכונותו של המשיב לשתף פעולה בחקירתו במשטרה, ומכך שלא נקט בכל הסתרה ביחס למסמך ובכלל. אלא שמעיון באמרותיו של המשיב במשטרה, התמונה שונה. עולה, שלא רק שהמשיב לא סיפר על המסמך ביוזמתו מהרגע הראשון, אלא אף שלל את אפשרות קיומו של מסמך שכזה, ורק בחקירתו השלישית, לאחר שהמסמך הוצג בפניו, נאות להתייחס אליו ואישר שהבין גם הבין בדיוק מה מהותו ותכליתו. על כל פנים, המערערת תטען, כי גם אם המשיב היה משתף פעולה בחקירה בעניין זה, אין בכך כדי לשנות מהקביעות העובדתיות הברורות של בית המשפט קמא, המלמדות ללא ספק על כך שסייע לסחיטה והתכוון לעשות כן.

58. המשיב נעצר לצורך חקירה ביום 27.12.21. בתשואל שנערך לו בדרך לתחנת המשטרה, סיפר על השירות שסיפק בהכנת ההצעות מטעם משפחת חירי למכרז. ביחס למה שקרה אחרי פרסום הזוכים במכרז, לא סיפר דבר, פרט לכך ש"הוגשו הצעות למכרזים הללו וחלקם לאחר זכייה נפסלו טכנית או לפי בקשת הזוכים ויצאו שוב", ושיזם פנייה לנסחט לאחר שראה שזכה, וייעץ לו לוותר על זכייתו. המשיב לא סיפר בשלב הזה על המסמך, על חישוב דמי הסחיטה שערך ולא שיתף בשיחות שניהל עם מאלק חירי בהן דן עימו בתרחישים השונים בהם הזוכים "מפנים את המקום" למשפחת חירי ומי מטעמם (ת/1 ש' 7-9, ת/1א עמ' 35 ש' 16-28).

59. בחקירה שנערכה באותו יום, הוסיף ומסר שלאחר פרסום תוצאות המכרזים, מסר לסומא את שמות הזוכים וסכומי הצעותיהם (ת/2 פס' 6 ת/2א עמ' 31 ש' 34, עמ' 32 ש' 38, עמ' 36 ש' 19-37). המשיב שב וסיפר על השיחה שיזם לנסחט. רק לאחר שנשאל במפורש אם ערך חישובים בשביל חירי לטובת סחיטת פיצוי מהזוכים, אישר שעשה כן לבקשתו של סומא וסיפר על כך (ת/2 פס' 51-52 ת/2א עמ' 73 ש' 37 עד עמ' 75 ש' 3). גם בחקירה הזו המשיב לא סיפר על המסמך.

60. בחקירה הנוספת באותו יום, הוצגו למשיב מסמכים ממשרדו, והוא זיהה את טבלת החישובים של ההפרש שערך ביחס לקרקעות של הנסחט, וסיפר שמסר אותה לסומא (ת/4 ש' 52-63 ת/4א עמ' 39 ש' 33 עד עמ' 42 ש' 38).

61. בחקירה השלישית שנערכה למשיב למחרת, 28.12.25, המשיב שב וסיפר על השיחה שיזם לנסחט. המשיב נשאל במפורש: **"האם ע' חתם על איזה הסדר או מסמך כלשהו, שהוא, ע', ישלם כסף למשפחת חירי? ונענה: "לא ידוע לי שום דבר כזה" (ת/ש' 36-35 ת/א עמ' 32 ש' 33-13).** ואז הוצג לו המסמך המדובר, אותו לא הזכיר ואף הכחיש עד אותו רגע.

הסברו למסמך: **"כנראה זה מסמך שסומא הביא לי להדפיס בהמשך לטבלה שהכנתי, רק סומא היה איתי בקשר מכל השמות שבמסמך. אני רק עשיתי עבודה משרדית. זה מסמך כאילו שמישהו מוותר לשני תמורת כסף, לפי המסמך ע' ממשיך בזכייה בתמורה להעברת כספים למשפחת חירי לפי כל מגרש כמה ההפרש והסכומים שמפורטים בטבלה שאני הכנתי. אם זה במחשב אני יצרתי את המסמך הזה לבקשת סומא. אני לא החתמתי אף אחד אחכ הוא לקח ועשה משהו אני לא יודע."** (ת/ש' 6 פס' 45-46 ת/א עמ' 36 ש' 1 עד עמ' 39 ש' 25) החוקר הקשה והטיח במשיב שמדובר במסמך פלילי, בסכומי כופר שהנסחט התבקש לשלם שזכה כדין במכרז, שהמסמך מהווה סחיטה, ותגובתו הייתה: **"זה סיכום בינו לבינו ואני רק עשיתי את המסמך"**, ובהמשך אמר שאין לו הסבר למסמך (ת/ש' 6 פס' 48-51, ת/א עמ' 40 ש' 33-21).

62. לסיכום חלק זה, בחינת אמרתיו של המשיב שהוגשו בהסכמה, מגלה כי בית המשפט קמא רושם שגוי בדבר נכונותו של המשיב לחשוף את הדברים בחקירה. המשיב לא מיהר לספר אודות חישוב "ההפרש" והמסמך, ואף שלל שקיים מסמך כזה, עד אשר נשאל מפורשות והדברים הוטחו בו "ברחל בתך הקטנה".

... אמרתיו של המשיב במשטרה וכן בעימותים שנערכו (ת/ש' 1-4, 6, 9-16, 21, 27) מצורפות ומסומנות נספח "ה", בצירוף תקליטור עם תמלילי האמרות.

א. מה ידע המשיב על חישוב ההפרשים שהתבקש לערוך, שנכללו גם במסמך שערך?

63. המעוררת תטען, כי כפי שעולה בבירור מגרסת המשיב, זה מה שידע לגבי תכלית החישוב והמסמך: החישוב שהתבקש לערוך הוא זה סכום דמי הסחיטה שהסוחט ידרוש מהנסחט, והמסמך, אשר כולל את החישוב וההתחייבות - דרוש לסוחט לצורך השיח מול הנסחט. מכאן, שקביעת בית המשפט לפיה המשיב לא צפה ברמה מספקת מה תהא תרומתו המסייעת של המסמך – אין לה על מה לעמוד.

64. לפי גרסתו, המשיב ידע שסומא מתכוון לפנות לע' הזוכה (הנסחט), **ושזה הסכום שהוא רוצה שישלם לו: "אני רוצה את הדלתא מאנשים" לעיל, הוא רצה לדעת מה ההפרש, כדי שידע איך הוא "מתחשבן" עם הנסחט (ת/ש' 6 פס' 17, ת/א עמ' 18 ש' 15-19).** זאת, אף שבהמשך ניסה להיתמם, וטען שלא ידע בדיוק מה סומא עשה עם החישוב ומול הזוכים. בהמשך, ציין המשיב: **"סומא אמר לי שהם רוצים לשבת עם ע' על המגרשים והוא רוצה את המסמך הזה לצורך כך..."** (ת/ש' 6 פס' 82-84 ת/א עמ' 65 ש' 30-24).

65. המשיב הוסיף וסיפר שאחרי השיחה הראשונה שיזם לנסחט, הנסחט חזר והתקשר אליו וסיפר: "ע' אמר לי שהציעו לו הצעות שישלם כסף ושיצא מהתמונה, הוא שאל אותי מה לעשות, הצעתי לו לשלם חלק ושישמור את המגרשים, לא זוכר סכום, בטוח שזה לא 2.5 מיליון. ע' אמר לי שהוא לא יודע מה לעשות. לאחר מכן לא שאלתי אותו ולא דיברנו, לא יודע מה היה" (ת/6 ש' 86 ת/6א עמ' 69 ש' 6 עד עמ' 72 ש' 15), הוא הוסף שייפץ לנסחט לשלם הפרש אחר שחישב שמסתכם ב- 220,000 ₪ לכל מגרש שזכה בו (ת/6 ש' 92 ת/6א עמ' 76 ש' 6-39).

וכך מסר המשיב גם בעדותו. המשיב מסר שאת תחשיב ההפרש הכין עבור סומא, "כי הוא ביקש", וכשנשאל לטובת מה, השיב: "לצורך ניהול משא ומתן עם הזוכים". (עמ' 426-427 לפרוטוקול מיום 16.9.25 חקירה נגדית).

66. כמו כן, המשיב הסביר שאלו האפשרויות שהוא חשב שעשויות לעמוד בפני ע' הנסחט: הסוחטים יקנו ממנו את הקרקע במחיר הזכייה או השוק שלה; הנסחט יוותר על זכייתו, והסוחטים יזכו כמציעים שבאים אחריו, ואולי גם יפצו אותו על כך; **הסוחטים יגידו לנסחט שימשיך בהשלמת זכייתו במכרז, אך שהם מחזיקים בקרקע ולכן עליו לשלם להם.** אפשרות נוספת שאישר המשיב, היא שהסוחט יפנה לנסחט ויקבל ממנו את תשלום ההפרש בין שווי ההצעה הזוכה לבין שווי השוק – כפי שצוין במסמך (עמ' 417, 422 לפרוטוקול מיום 11.11.25 חקירה נגדית).

ב. גרסת המשיב לגבי מטרתו

67. המערערת טענה, כי אמרתיו של המשיב אינן משתמעות לשתי פנים, ואינן מאפשרות לקבוע כי לא רצה לסייע למשפחת חרירי, או לא צפה ברמה המספקת את תרומתו המסייעת של המסמך. המשיב העיד כי הבין לחלוטין את תכליתו המסייעת של המסמך, שהוכן לבקשת הסוחט (סומא) ועל מנת שהאחרון יוכל להשתמש בו במסגרת השיח עם הנסחט לגבי דמי הסחיטה. עוד אמר המשיב במפורש, כי מטרתו הייתה לסייע לרוכשים מטעם משפחת חרירי, כדי שיישארו בקרקעות שאחרים, בהם הנסחט, זכו בהן כדין במכרזים. בית המשפט קמא היה מודע לכל אלו, אולם טעה בעת שהתעלם כך, ועל כן טעה גם בעת שפנה להלכת הצפיות.

68. המשיב נשאל מספר פעמים, מדוע פעל כפי שפעל. וכך השיב:

(1) ביחס לחישובי ההפרשים (דמי הסחיטה) שערך ומסר לסומא בנוגע לקרקעות הנסחט (המופיעה בצורת טבלה גם במסמך), נשאל מדוע עשה אותם, והשיב: "כי זה מה שסומא ביקש ממני" (ת/4 ש' 53-54 ת/4א עמ' 42 ש' 16-34).

(2) בעדותו בבית המשפט, בסוף חקירתו הנגדית, נשאל המשיב מדוע כתב את המסמך, האם מאחר שסומא אמר לו, והשיב: "כן, זה מה שבעצם הוא אמר, סומא בדיוק הקריא לי את מה שהם רוצים לכתוב ... והוא כתב והוא עסקי ואמר "על פי הסיכומים" זאת אומרת שהיה משא ומתן, זה בדיוק המילה ולמה ביקשתי ממך לחזור על זה, כי "על פי הסיכומים" כי התנהל משא ומתן בינם. אני לא יודע, הוא אמר בא ואמר הגענו להסכמה, אני רוצה לכתוב את המכתב הזה, את ההסכמות האלה ... ולהעלות אותם על הכתב ..." (עמ' 427-428 ש' 29-32, 1-10 לפרוטוקול מיום 11.11.25). אמנם המשיב ביקש להתכחש לכך שמדובר בסחיטה, אך כאמור, יש לפנינו הכרעה שיפוטית שקובעת במפורש שידע, ולכל הפחות חשד, שבכך מדובר.

(3) באשר להכנת ההצעות למכרז, ציין המשיב כי מאלק חרירי פנה אליו, והמשיב סייע לו על מנת לעזור למי שרכשו ממשפחת את הקרקעות בעבר, "לפתור את הבעיה" שלהם (עמ' 459-460 לפרוטוקול מיום 16.9.25 חקירה נגדית).

(4) ביחס לכל התנהלותו נשאל המשיב והשיב כדלקמן:

ש': שוב אני שואל אותך, יש פה שיחה מוקדמת יותר מהמסמך שערכת עבור סומא לגבי ע', בשיחה עולים אנשים שמוזסזים (צ"ל: "מוזזים") במילים עדינות מהמכרזים לטובת אנשי חרירי, איך אתה מסביר שלא הייתה לך מודעות מלאה למה שחרירי עושים מול הזוכים וכי מדובר במעשים פליליים?

ת': אני פעלתי במטרה לפתור בעיה שהמגרשים רכשו אותם אנשים בעבר ממשפחת חרירי וזוה מגיע לאנשים שרכשו את המגרשים

ש': מי שמל (צ"ל שמך) שופט שיקבע למי מגיעים המגרשים, לקונים מהעבר או לזוכים היום?

ת': אף אחד, הזוכים לא אשמים בכלום.

ש': למה צריך, או במה חטאו הזוכים במגרש ... שהם צריכים לוותר על זכייתם עבור אנשי מאלק חרירי, במקרה הזה ...?

ת': הם לא אשמים בכלום. אני לא אומר שהם אשמים. זה עניין שהמגרשים האלו מישהו מכר בעבר לאנשים אחרים, והם משוייכים הרבה שנים, אני יודע את זה מהשיבה עם מאלק.

וכך אמר גם בעדותו, בסוף חקירתו הנגדית (עמ' 432 ש' 8-13 לפרוטוקול מיום 11.11.25):

"ש': האם, האם כשאתה מספר שביצעת פעולות בעבור סומא או מאלק או נאסר או כל אחד מבני משפחת חרירי שאיתם היית בקשר, אימן וכו' וכו' בסדר (מדברים ביחד) האם הפעולות שלך היו על מנת שאותם אנשי חרירי או מי מטעמם ישיגו את מבוקשם, כן או לא?

ת': על מנת כן, אמרתי את זה בחקירות הקודמות שלי. על מנת שאלה שמחזיקים בקרקע ורכשו אותם יישארו בתוך המגרשים,"

69. המערערת תטען, כי לאור כל הקביעות העובדתיות שנסקרו לעיל, ולאחר שבית המשפט קמא הכריע כי מעשיו של המשיב היו בעלי סגולה לסייע לביצוע העיקרי, כי הוא היה מודע לסחיטה המתוכננת כלפי הנסחט וכן חשד שמעשיו עלולים לשאת תרומה מסייעת לסחיטה – בנסיבות מקרה זה, הקביעה לפיה קיים ספק אם המשיב פעל במטרה לסייע למשפחת חירי ולאנשיהם, או לא ידע כי מעשיו עשויים קרוב לוודאי להוות תרומה מסייעת לסחיטה – מוקשית ובלתי מובנת.

תחולת הלכת הצפיות

70. המערערת תטען, כנטען בהרחבה לעיל, כי לאור הקביעות העובדתיות ודברי המשיב עצמו, לא התעורר צורך של ממש לפנות להלכת הצפיות, ובית המשפט קמא אף יישם אותה באופן שגוי – עובדתית ומשפטית.

71. המערערת תטען, כי בית המשפט קמא הציב דרישה ראייתית חדשה ביחס להחלת הלכת הצפיות כתחליף ליסוד החפצי של המסייע: **ידיעה שהמסמך ישמש בוודאות לסחיטת הנסחט** (פס' 127 להכרעת הדין), או **ידיעה ברמת וודאות קרובה כי המסמך יסייע לסחיטה** (פס' 128 להכרעת הדין). המערערת תטען, כי דרישה כאמור, מציבה את המסייע בדרגתו של מבצע בצוותא, המודע לכל פרטי התוכנית העבריינית ואף שולט בביצוע. כמו כן, יש בה מעין דרישה לידיעה מראש של עניין הצופה פני עתיד, שלכאורה למסייע לא אמור להיות בו כל חלק, ובינו לבין רצונותיו ומטרותיו אין כל קשר.

דרישה זו אף מחייבת שהפעולה המסייעת תהיה אפקטיבית בהכרח, באופן הסותר את מה שנקבע בפסיקה (ואף צוטט בהכרעת הדין) לפיו די בהוכחת "מסוגלות" לסייע – אשר בית המשפט קמא קבע שהוכחה במקרה זה.

כל אלה, אינם תואמים את שנקבע בפסיקת בית המשפט הנכבד הן ביחס ליסוד העובדתי והן ביחס ליסוד החפצי הנדרש מהמסייע.

72. באשר ליסוד החפצי, נקבע בעניין בע"פ 320/99 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 31, 33-34 (2001) (להלן: "**עניין פלונית**"), כי "**נדרש כי המסייע יבקש לתרום תרומה מסייעת למבצע העיקרי**" וכי המסייע "**שם לנגד עיניו את המטרה לסייע לעברין העיקרי**" (פס' 19). עוד נקבע, כי מטרת המסייע מכוונת כלפי פעולת הסיוע ולא כלפי פעולתו של העברין העיקרי (פס' 21), כלומר אין להסיק מכך כוונה שהעברין הראשי יגשים את כוונתו, ואין לדרוש כי המחשבה הפלילית של המסייע תהיה זהה לזו של העברין העיקרי.

באשר לתחולת הלכת הצפיות, נקבע:

"לעתים המסייע מודע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות, אך אינו מעמיד לנגד עיניו את מטרת הסיוע אף שמטרה זו מתבקשת, ברמת הסתברות של ודאות קרובה, ממודעותו של המסייע לטיב התנהגותו המסייעת ולקיום הנסיבות הרלוונטיות. במצב דברים זה יש מקום להחיל את הלכת הצפיות אשר פותחה בפסיקה (ראו: ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל [15], בעמ' 302 ופלר בספרו הנ"ל (כרך ב) [20], בעמ' 264; השופט אנגלרד בפרשת פוליאקוב [2]; ע"פ 2910/94 הנ"ל [11], בעמ' 440). אכן, מודעות שהתנהגותו של המסייע עשויה, קרוב לוודאי, להוות תרומה מסייעת למבצע העיקרי, שקולה כנגד המטרה לסייע לו, הנדרשת בהוראת הסיוע." (פס' 20)

ובעניין יוספוב (בפס' 9):

"... לפי "הלכת הצפיות", יסוד המטרה לסייע מתקיים אף מקום שבו אין תכליתו של המסייע לסייע לעברין העיקרי, ואולם הוא מודע לכך שהתנהגותו עשויה, בהסתברות של קרוב לוודאי, להרים תרומה לביצוע העבירה על-ידי המבצע העיקרי (ש"ז פלר יסודות בדיני עונשין (כרך ב) [6], בעמ' 263-264)."

73. המערער תטען, כי הוודאות הקרובה שבהלכת הצפיות, נדרשת ביחס לתרומת ההתנהגות המסייעת בכוח, ולא בפועל. נדרשת מודעות לכך שההתנהגות נושאת פוטנציאל סיוע, ואין כל דרישה שזה יתממש בפועל. כלומר, המשיב נדרש להיות מודע לכך שהחישוב והסחיטה יתרמו קרוב לוודאי לסחיטה, ככל שהסוחט יבחר להשתמש בהם – גם אם לא יעשה כן בסופו של יום, וגם אם השתמש בהם אך לא היה בהם כדי לסייע בסופו של יום לסחיטה.

74. מבחנו של הסיוע אינו אובייקטיבי "מעשי", אלא מסייע יישא באחריות גם כשמעשהו לא היה דרוש לביצוע העבירה, או לא תרם בפועל לביצוע – ובלבד שניחן בכוח לסייע ונעשה בכוונה לסייע. על המעשה להיות בעל תכונת סיוע, אך הוא לא חייב להיות חיוני לביצוע העבירה ואף לא דרוש לביצועה. מעשה הסיוע הוא כזה שיש בו כדי לתרום ולסייע לביצוע העבירה, גם אם בפועל לא כך ארע (ראו: "קדמי" על הדין בפלילים – חוק העונשין – חלק ראשון (מהדורה ראשונה 2012), בעמ' 473, וההפניות שם).

75. בעניין פלונית נקבע ביחס ליסוד העובדתי של עבירת הסיוע כי:

"מעשה הסיוע צריך להיות "מסוגל" לסייע להגשמתה של העבירה העיקרית (ראו ע"פ 4317/97 פוליאקוב נ' מדינת ישראל (להלן – פרשת פוליאקוב [2]), בעמ' 307). עם זאת אין נדרש כי ההתנהגות המסייעת תהיה אפקטיבית או כי הסיוע יהיה תנאי בלעדיו לא הייתה מתגבשת העבירה." (בפס' 15 לפסק דינו של הנשיא ברק, ההדגשה אינה במקור)

הלכה זו מושרשת בפסקה. ראו למשל בע"פ 11131/02 יוספוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(3) 917, (בפס' 8):

"אין החוק דורש כי אלמלא הסיוע לא הייתה מתגבשת העבירה העיקרית. יתרה מכך, אין כל הכרח כי בהתנהגותו ירים המסייע תרומה אפקטיבית לביצוע העבירה העיקרית. הדרישה היא, כך נפסק, אך להתנהגות הנושאת את הפוטנציאל לסייע בביצוע העבירה, כלומר התנהגות המסוגלת לסייע בביצוע"

וכן בע"פ 6162/16 תופיק דלו נ' מדינת ישראל (נבו 4.2.2018, בפס' 63):

"המסייע אינו נמנה עם מעגל המבצעים העיקריים של העבירה, אלא הוא שותף עקיף ומשני, שנמצא מחוץ ל"מעגל הפנימי" של הביצוע העברייני. המסייע אינו היוזם, הקובע, המחליט, או השולט על מעשה העבירה. תפקידו הוא לסייע ביצירת התנאים לביצועה של העבירה על ידי העבריין העיקרי (ע"פ 2796/95 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 388, 405 (1997) (להלן: עניין פלוני)). מבחינת היסוד העובדתי של העבירה, נדרש להראות כי יש בסיוע כדי לתרום ולסייע לביצוע העבירה העיקרית. יחד עם זאת, אין צורך להוכיח כי ההתנהגות המסייעת הייתה אפקטיבית, או כי ללא הסיוע לא הייתה מתבצעת העבירה. די להראות, כי הסיוע מסוגל היה לעזור בהגשמתה של העבירה העיקרית (ע"פ 6522/10 זהבי נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (2.5.2013) (להלן: עניין זהבי); ע"פ 4317/97 פוליאקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 289, 307 (1999); ע"פ 9826/05 מחאג'נה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (9.7.2008))."

ראו עוד בע"פ 7621/14 אהרן גוטסדינר נ' מדינת ישראל (נבו 1.3.2017), שם נקבע כי גם בהנחה שמעשי המסייע לא היו הכרחיים לשם התגבשות העבירה העיקרית, וגם אם מישוה אחר יכול היה למלא את מקומו של המסייע בקלות - אין בכך כדי לפטור אותו מאחריות פלילית בתפקידו כמסייע (שם בפס' 104-105).

76. לאור כך, תטען המערערת, כי לא היה כל מקום לדרוש כי המשיב יידע שהמסמך יתרום לסחיטה בוודאות, ואף לא את תכליתו המדויקת של המסמך במסגרת התוכנית העבריינית הכוללת. גם אם לדוגמא הסוחט תכנן להצטייד במסמך, אך לא להשתמש בו בסופו של דבר, או שדמי הסחיטה ששולמו בפועל לא היו בשיעור המדויק שצוין במסמך – אין משמעות הדבר כי המסמך לא "סוגל" לתרום, כפי שנקבע במפורש בהכרעת הדין.

77. אכן, תכליתו המדויקת של המסמך וכיצד השתלב בפועל בסחיטה שבוצעה - אינה ידועה. ניתן לשער כי המסמך יכול היה לשמש למספר תכליות, אולם בשים לב למהותו, כולן ללא יוצא מהכלל סוגלו לסייע לסחיטה: בין המסמך נועד לשוות לסיטואציה נופך מוסכם ורצוני, בניסיון להסתיר את הסחיטה; בין אם המסמך נועד להסוות ולהטעות את תשולם דמי הסחיטה, בניסיון להסתיר את הסחיטה ו/או להימנע מתשלום מס; בין אם המסמך נועד להרשים את הנסחט, שהינו עורך דין במקצועו, או להגביר את האיום שהוטל עליו, או לחלופין, נועד להרגיע את הנסחט ולעודד אותו להיכנע לסחיטה.

כך או כך, המסמך שנערך לבקשת הסוחט, כולל חישוב אפשרי של דמי הסחיטה, והתחייבות של הנסחט לשלם אותם בתמורה לכך שלא ימנעו ממנו לממש את זכויותיו כדין, ועל כן ברור כי הוא נועד לסייע למהלך הסחיטה, כפי שאף נקבע. ונזכיר, כי מהלך זה אכן הושלם לאחר שהמסמך הוכן על ידי המשיב, נמסר לסוחט והוצג בפני הנסחט.

78. באשר למטרתו של המשיב, או מידת ידיעתו בדבר תכונתו המסייעת של המסמך (והחישוב), תטען המערערת כי תוכן המסמך שלפנינו - המדבר בעד עצמו, בשילוב עם גרסת המשיב המעידה על הבנתו המלאה של הסיטואציה, במסגרתה הגדיר בעצמו את מטרתו: לספק שירות למשפחת חירי על מנת לסייע למי שרכשו מהם בעבר את הקרקעות, וכן להיענות בחיוב לבקשתו של סומא שהמשיב יספק לו מסמך שימשש את סומא בפנייתו לזוכים, במהלכה דרש מהם תשלום שאינו זכאי לו – אינם מותירים כל ספק בדבר מטרת מעשיו: לסייע לסחיטה.

וידגש: אין לפנינו מסמך שמאי "סטנדרטי", "כללי וגנרי" אשר ניתן לעשות בו שימוש למגוון של מטרות לגיטימיות ואחרות. כפי שנקבע בהכרעת הדין, לפנינו מסמך שקשור בעבותות לנסיבות הקונקרטיות של המקרה, ואשר כולל התחייבות בעלת אופי משפטי – שאינה בגדר פעולה המיועדת לשמאי מקרקעין. המשיב לא "הקליד" מילים במסמך שלא הבין ולא ידע בדיוק למה הוא נועד. נוסף על כך שערך את החישוב המצוין במסמך - של דמי הסחיטה, הוא ידע במדויק ובמפורש שבכך מדובר, לא רק מהסוחט, אלא מהנסחט עצמו עימו עמד בקשר.

79. המערערת תטען עוד, כי התכליות החלופיות שמנה בית המשפט קמא, ככאלה המעוררות ספק במטרת המשיב לסייע לסחיטה (פס' 118 להכרעת הדין), רק מחזקות את המסקנה בדבר קיומו של היסוד החפצי:

א. **המשיב פעל כספק שירות מקצועי באופן טהור, ללא כל גוון ערכי** - המערערת תטען, כי מקום בו נקבע מפורשות כי סיפק שירות שחרג מתפקידו, וכי ידע גם ידע שהחישוב שערך הוא של תשלום שמשפחת חירי אינו זכאית לו כדין – לא ניתן עוד לחסות תחת המעטה "המקצועי הטהור".

ב. **המשיב רצה "לסיים את הסיפור" ולסייע למשפחת הנסחט** – האם ניסוח חוזה סחיטה וחישוב דמי הסחיטה מסייעים לנסחט ומביאים לסיום הסיפור? יתכן שהמשיב רצה לעזור לחברו, והעדיף שלא יסתבך עם משפחת חירי, אך הפתרון לסחיטה אינו להצטרף לסוחטים, ואין בשאיפתו כדי להכשיר את העבירה שביצע.

ג. **המשיב ביקש לסייע למי שרכשו את הקרקעות ממשפחת חירי וכעת יצאו "קרחים מכאן ומכאן"** (או שישלמו על הקרקע כפול, פעם נוספת למדינה, או שיפסידו את הקרקע למרות ששילמו עליה) - גם הפעם תשאל המערערת, כיצד תכלית זו אינה מסייעת לסוחטים? מקום בו המשיב מודע היטב לכך שהזוכים בעלי הזכות החוקית בקרקע, כאשר הסיוע שנתן פירושו שהזוכים החוקיים נאלצים לשלם סכומי כסף ללא כל הצדקה כדי "לפצות" את מי שאין להם כל זכות בקרקע, בין אם אלה משפחת חירי שנדרשת להשיב התמורה לרוכשים ובין אם אלה הרוכשים עצמם שהינם חלק מהסחיטה - כיצד זה שולל את מטרתו לסייע לסחיטה? הזדהותו הערכית עם הצד הסוחט, שעלתה בבירור מעדותו, רק מעידה על מטרתו לסייע, ולא מטילה בה ספק.

80. בית המשפט קמא ראה בשיחה שיוזם המשיב לנסחט מיד לאחר זכייתו, ובה ייעץ לו לוותר על זכייתו ולא במחיר הפסד כספי ההפקדה שהפקיד, כאינדיקציה משמעותית להעדר כוונה מצדו לסייע לסחיטה, שכן שיחה זו נועדה למנוע מהנסחט להיות תחת דרישותיהם הסחטניות של בני משפחת חירי.

בעניין זה תטען המערערת, כי הלכת הצפיות יוצרת חזקה חלוטה לגבי המטרה, בעת שמתקיימת צפיות ברמה גבוהה. אשר על כן, גם אם המשיב רצה בנוסף לכך לסייע לחברו, זה אינו שולל את קיום הלכת הצפיות, והדברים יכולים לדור בכפיפה אחת.

נזכיר, כי המסייע יכול להיחשב ככזה גם בלי לרצות בביצוע העבירה העיקרית (וראו לדוגמא את עבירת הסיוע להתאבדות שנדונה בע"פ 4347/23 פלונית נ' מדינת ישראל (11.12.25), שם לא הייתה מחלוקת כי המסייע לא הייתה מעוניינת בכך שחברה ייטול את חייו (כפי שהתבטא גם במילותיה האחרונות אליו), אך בכל זאת נחשבה כמסייעת, שכן רצונה לסייע לו – הוכח).

נזכיר עוד, כי ויתור על זכייה במכרז היה אחת האפשרויות שהציגו הסוחטים לזוכים, כך שעצתו החברית של המשיב, משמעותה היענות מראש לדרישת הסוחטים. כמו כן יצוין, כי בשיחה הבאה שנערכה בין המשיב והנסחט, במהלכה הנסחט סיפר לו על דרישות הסוחטים והתלבט כיצד לפעול, המשיב ייעץ לו לשלם להם (הגם שטען שהתכוון לסכום אחר ופחות ביחס למה שנדרש וכנראה שולם).

שיחות אלה מלמדות על הלך רוחו של המשיב, שאף שאולי ביקש לעזור לחברו בצמצום "נזקיו", הוא שיתף פעולה באופן מלא וסיפק לסוחטים את כל מה שביקשו ממנו. בסופו של דבר, המסמך והחישוב שערך המשיב וסיפק לסוחטים, היו חלק ממערך הסחיטה ונועדו לקדם אותה, גם אם יתכן שבאותו הזמן, ביקש המשיב לעזור לנסחט.

המערערת תטען, כי כדי להילחם במופעי הסחיטה אשר פשטו לכל עבר, והפכו "למכת מדינה", שהמלחמה בה קשה ומאתגרת כפליים בשל הפחד הכרוך בה אשר מניא את הנסחטים מלשתף פעולה - עלינו לעקור אותה מהשורש. בדיוק משום כך, אין לאפשר לאיש לסייע לסוחטים ו"לשמן את גלגלי" הסחיטה. גם כאשר מדובר באנשים נורמטיביים לכאורה, שהפכו חלק משרשרת הסחיטה, מכל מיני טעמים.

81. בשים לב ל"איכות" הסיוע שנתן המשיב למשפחת חרירי, ולמודעותו הנרחבת לפרטים רבים מאוד בתוכנית העבריינית ומעורבותו בה, כפי שעולה מהשיחות שקיים עם מאלק חרירי – לא ניתן להניח כי לפנינו איש מקצוע שביצע פעולה שאולי עוררה אצלו חשד, אך העדיף לא לשאול שאלות מיותרות. לפנינו איש מקצוע שפעל, ייעץ וליווה את הסוחטים, לפני ואחרי פרסום תוצאות המכרזים, וידע בידיעה מלאה מהו טיב המסמך שערך: חוזה סחיטה, ומהו החישוב שערך: דמי סחיטה. הוא ולא אחר. מכאן, שבהכרח ביקש לסייע להם.

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את הערעור ולהרשיע את המשיב בעבירה שיוחסה לו, סיוע לסחיטה באיומים שהביאה אדם לידי מעשה.

רחל מטר
מנהלת המחלקה הפלילית
פרקליטות המדינה

היום: ט"ז ניסן תשפ"ב, 16 יולי 2026